List 6. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. februarija 1877.

Obseg: O postavi za plemenske bike. — K sestavku: „zarubljenih posestev vničevanje po dolžnikih.“ — Občni zbor Matice slovenske 24. dne januarija. (Dalje.) — Spomini na planine. (Dalje.) — Popotne črtice. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Brzda jezičnih žén. — Glejmo nazaj, da vidimo naprej! — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O postavi za plemenske bike.

Zadnji občni zbor družbe kmetijske Kranjske je ukrenil, naj odbor dela na to, da se naredí postava, po kateri se smejo le taki biki (junci) za pleme spuščati, ki so za to dovoljenje (licenco) dobili.

Za žebce je taka postava že davno in po vseh deželah vpeljana, za bike pa — in to je res čudno! — imajo postavo še v malo deželah, pa tudi če jo imajo, kakor, na pr., na Štajarskem in Tirolskem, ostala je dozdaj na papirji. To ni prav, — povsod imela bi biti na velik dobiček govedoreji in se resno izpeljavati.

Na očetu je pri plemenenji živine največ ležeče, da se zaplodí dober zarod; zato, kjer ni lepega (in se vé da kobilam primernega) žebca, ne more napredovati konjereja; kjer ni dobrega bika, ne gre govedoreja naprej; kjer ni dobrega ovna, peša ovčja reja itd.

To je že starodavna skušnja in skrb za dobre bike nahajamo že v ukazu c. k. dvorne kancelije od 14. januarija 1808. leta, katera je velevala, da se soseske morajo previdéti s pripravnimi biki; da stroški za nakup tacih bikov in njih hrano so se razdelili na soseščane po razmeri krav, ki jih je kak gospodar imel; zato pa je bil tak bik lastnina vseh in ni jim bilo odrajtovati nobenega plačila za uplemenitev. Druga dva c. kr. ukaza od 19. marca 1815. in 17. marca 1817. l. ukazujeta, naj se taki plemenski biki zanesljivim gospodarjem v občinah dadó v rejo, in vsak gospodar, pri katerem je tak bik za pleme, naj na leto in dan dobiva 12 centov dobrega sená in pa 4 vagane (8 mernikov) ovsa ali pa zimskega ječmena za krmo bikovo. Sem ter tjè so tudi soseske kako senožet odločile takemu gospodarju za krmo bikovo; take senožeti so se zato pri nas na Kranjskem bikóvine imenovale.

Škoda, da so vsi ti ukazi, vse te navade zaspale! Dokazi in znamenja pa so še, da so naši stari očetje spoznali potrebo skrbeti za pripravne bike in odstraniti pokveke, iz katerih tudi druzega ne pride, ko pokveka, ki nima kot tele prave vrednosti, pa tudi kot krava ne molze, ni kot vol za izpitanje ali za vprego.

In tako je hirala govedoreja od leta do leta bolj, ki bi bila imela biti in bi bila tudi lahko bila lep kapital deželam, ki so po legi in natvori svoji ustvarjene za rejo goved. Če se je to hiranje že očitno pokazalo v tacih deželah, ki že od nekdaj imajo lepša in bolja goveda, kakor v Tirolih, Predarelskem, gorenjem Štajarskem, kaj pa še le v tacih deželah, v katerih že od nekdaj so lepa goveda bele vrane, kakor na doljnem Štajarskem, Kranjskem in Primorskem!

Vlada sama je že pred 7 leti sprevidela, da gré govedoreja rakovo pot; začela je tedaj iz državne blagajnice podporo deliti deželam za nakup žlahnejših govednih plemén. In te podpore dobivajo posamezne dežele nekoliko let.

Al studenec državne podpore ne bo zmirom tekel; kmalu utegne vsahniti. Ne zanašajmo se tedaj na ta denar iz državne blagajnice, vsaj ga nazadnje, če prav pomislimo, moramo sami plačati z davki, ki jih odrajtujemo. In koliko soseskam in celó takim, ki so bolj oddaljene, se je moglo pomagati s to podporo? Le malokaterim.

Sami tedaj si moramo pomagati in storiti, kar lahko tudi storimo, z lastno močjó. In v to nam gotovo in brez stroškov, če le sami hočemo, pomaga postava, po kateri, kakor pri konjereji, le tak bik sme se za pleme rabiti, ki je bil od dotične komisije preiskovan in za kraje okoličanov pripraven spoznan za pleme ter je dovoljenje (licenco) dobil za to.

Odbor družbe kmetijske je vsled sklepa zborovega, čeravno ima Štajarsko postavo pred seboj, se obrnil na družbo kmetijsko Predarelsko, pa tudi družbo kmetijsko Švicarsko v Zürichu s prošnjo, naj jej pošljejo postavo, ki jo ondi imajo pod imenom „Stiergesetz“. Ko odbor te postave dobí, bo po zaslišanji naših kmetijskih podružnic osnoval tudi postavo za našo deželo ter njen načrt predložil deželnemu zboru v obravnavo.

Naj bi se družbi naši posrečilo dognati to za povzdigo govedoreje živo potrebno postavo; ko pa jo dobimo, naj bi naši kmetovalci in posebno naše občine na vso moč delale na to, da se postava oživí in v dejanje vpelje. Tlači nas sicer nekak strah, ako pomislimo, da postava istega namena na Štajarskem s papirja ni še stopila v življenje; vendar se nadjamo, da povsod konečno prodrè prepričanje, da živina je največe bogastvo kmetovo, da pa se to le doseči more tadaj, ako se s trdno voljo poprimemo tega, kar nas z umnim napredkom pelje do tega, da namesti ubozih kravic in kozličev voličev dobimo brhke krave in krepke vole v svoje hleve.

K sestavku:

„zarubljenih posestev vničevanje po dolžnikih“.

Glavni odbor družbe kmetijske v Ljubljani je podružnici Novomeški, ki ga je prosila, naj bi se potegnil za to, da se ustavi vničevanje zarubljenih posestev po dolžnikih, naznanil dopis c. k. ministerstva pravosodja od 20. oktobra 1870. l. št. 12.317.

Iz tega dopisa je razvidno, da so c. kr. državne pravdnije že večkrat na svojo dolžnost opominjane bile, v tacih slučajih strogo izvrševati postavo. Po tem takem je podoba, da je gori omenjena vloga podružnice Novomeške rešena.

Navedeni ministerski ukaz utegne res prav dober namen imeti, al kaj pomaga, če se zarubljena posestva vničujejo še zdaj ravno tako kakor poprej, ali morebiti še huje, ker c. kr. državne pravdnije le celó malokrat najdejo postavni povod za ostro izvrševanje ministerskega ukaza.

V svojem spisu 10. dne u. m., ki so ga „Novice“ v 4. listu objavile, sem pa vničevalcem zarubljenih posestev naše okolice očitno krivico s tem delal, da sem mislil, da nikjer drugod nimajo tacih tovarišev. Al o svojem poslednjem potovanji v Metliko sem se prepričal, da naši ljudje so le mojstri-skazi proti mojstrom Metliškega okraja, ki se „vélika šola“ za omenjeno razuzdanost sme imenovati. Če naši roparji slišijo, da je v Metliškem okraji neki nakantnik (eksekut), zraven navadnega poškodovanja pohištva, gozda in sadnega drevja, celó rodovitne zemlje na njivi poldrugi do dva čevlja globoko izkopal in prodal, si bodo pač kaj enacega mislili, kakor si je mislil tisti zadolženi grajščak, kateremu se je poročalo, da so njegovi sinovi zvon iz turna grajščinske kapele prodali, ko on ni ničesa več iz grajščine prodati vedel in je rekel: da, zlodja, ni meni kaj tacega na misel prišlo!

C. k. državna pravdnija je sicer omenjeni Metliški slučaj v preiskavo vzela; al sodba o njem še ni izrečena, in Bog vedi, ali ne bode izurjenemu pravdnemu zagovorniku obveljalo, zamorca belega narediti.

Ker je podoba, da si mi kmetovalci sami moramo pomagati, bo po takem pač treba, to stvar v svoje roke vzeti; zato se zaupljivo pred vsem obračamo do naših gospodov državnih poslancev, naj s primerno interpelacijo gospoda ministra pravosodja pripravijo v to, da državnemu zboru k dotični postavi načrt dodatka (novêle) v navedenem smislu v obravnavo predloži.

Novomesto 28. januarija 1877.

Anton Ogulin.

Znanstvene stvari.

Občni zbor Matice slovenske

24. dne januarija.

(Dalje.)

Po prebranem poročilu o delovanji Matičnega odbora vpraša predsednik: ali želí kdo govoriti o njem?

Oglasi se gosp. Jurčič in razklada, da nikakor ni zadovoljen z odborovim delovanjem, ker namesti da bi bili društveniki za lansko leto dobili 7—8 knjig, dobili so le 2, vrh teh res da še 3 zemljevide, ki so zeló dragi, a Slovencem ne tako potrebni kakor knjige. Odbor je imel na razpolaganje 5000 gold., pa jih ni porabil; kdor bi po Matičnih knjigah sodil duševno zmožnost slovenske inteligencije, moral bi reči, da nimamo moči, pa to ni res; v zadnjih 10 letih je dorastlo dokaj slovenskih talentov, treba je le na delo jih pozvati. Konečno z ozirom na tiskovne stroške „dr. Tomanovega življenjepisa“, ki so zaračunani na 642 gold. 35 kr., očita odboru, da je konkurencijo za tisek Matičnik knjig le na videz razpisal, kajti „narodna tiskarna“ bila bi to knjigo tiskala za 529 gld., zato ni res, da je Blaznikova tiskarna pri vsaki pôli cenejša za 23 krajc., kakor je tajnikovo poročilo se glasilo; zato govornik ponavlja lanski predlog konkurenčne poti.

Gosp. Šolar pobija ugovore predgovornikove in opravičuje delovanje odborovo, rekši, da odbor je storil, kar je storiti mogel in smel po pravilih Matičnih; odborova dolžnost ni, knjig spisovati, ampak ponudenih in za pripravne spoznanih izdati toliko, kolikor jih po denarnem stanu Matičnem sme, na katerega se je lani moralo ozir jemati, ker je prejšnji dve leti mejo pravil presegel. Naj se nam pové, kateri rokopis je odbor neupravičeno zavrgel? Ves svet vé, da Matica rokopise nabira, primerne za tisek odločuje in honorira; zakaj se ne oglasijo gospodje, če res imajo v shrambah materijala za Matico? Zemljevidi utegnejo v vnanji obliki pomanjkljivi biti, — al to obliko si je odbor leta 1869. izbral po mnogostranskem posvetovanji in dopisovanji in do letos ni še nobene graje niti v zboru niti drugje slišal, marveč vé, da se dejansko rabijo.

Gosp. Šuklje ni z zemljevidi zadovoljen, ker so neizmerno dragi in za geografični nauk v šolah nerabljivi; cenejše bi se bilo izhajalo s Stielerjevim ali Kocenovim atlasom.

Gosp. Vilhar (denarničar) pravi, da „Tomana življenjepis“ zarad tega stane 642 gold., ker je dodana podoba, ki sama stane 60 gold. in je tacih podob še 100 posebej na lični papir se tiskati dalo za prodaj.

Dr. Poklukar: Gosp. Jurčič je očital, da je konkurenca za Matične tiskovine bila le navidezna. To je zgolj le natolcevanje, razžaljivo za odbor, zato ga moram v imenu odborovem resno zavrniti.

Gosp. Klun vpraša prof. Šukljeja: ali bi bil zemljevid Stielerjev ali Kocenov cenejši?

Gosp. Šuklje misli, da, in ponavlja, da Matičin atlant za šole ne bo, ko bi do tega prišlo, da se slovenski atlant va-nje vpelje.

Gosp. Šolar zavrača prof. Šukljejevo mnenje o ceni navedenih zemljevidov in kaže na dotična obširna pretehtevanja leta 1869.

Gosp. Klun se čudi, da eden tako, drug pa zopet drugo trdi: eden zahteva le knjig, pa zopet le knjig, drugi pa potrebo atlantov za šole pripravnih, ter predlaga konec debate. Predlog se sprejme.

Gosp. Praprotnik, ki je že pred želel besede, omeni, da se nikoli poprej ni slišala graja Matičinih zemljevidov in da po takem današnja utegne zadevati le zadnje tri, o katerih se je gosp. Cigale, vrednik atlantov, sam pritožil pri odboru zoper kamnotis Kökeov ter mu je zato odbor tudi 50 gold. odtegnil.

Predsednik dr. Bleiweis naposled razjasnuje nekatere ugovore o odborovem delovanji. Očitanje, da je bila konkurenca za tiskovine Matične le na videz razpisana, imenuje neupravičeno; to kažejo Matični akti; razžaljivo bilo bi to očitanje za odbor, ako ne bi bil g. Jurčič preočitno govoril le „pro domo sua“. Če je v računih o tem oziru kak pogrešek, popravi se lahko, ker račun pride revizorjem v pregled. Prav vsako leto pa odbor ne bode razpisaval dražeb, ker to zadrževalo bi mnogokrat tisek za izdanje že pripravljenih rokopisov; tudi uradi državni, mestni magistrat itd. ne razpisujejo dražeb vsako leto, ampak jih ponavljajo po preteku 3 ali 5 let. Kar se tiče Matičnega atlanta, bila je potreba slov. atlanta leta 1869. soglasno spoznana, ker tako delo more na svitlo spraviti le kak li-

terarni zavod. Izbiralo se je, kakor je gosp. Šolar že razložil, leta 1869. veliko, in sprejel se tak atlant, o katerem do danes nismo slišali nezadovoljnosti; odbor je mislil z atlantom vstreči potrebam občinstva, ki je želelo slov. zemljevidov, in to je dosegel. Škoda, da velecenjenega vrednika atlantovega gosp. Cigaleta ni tukaj vpričo, ki bi marsikaj najbolje razjasnil. Očitalo se je sedanjemu odboru, da ne izpolnuje svojih dolžnosti; to je lahko rečeno, dokazano pa nikakor ni; vodilo odboru so pravila Matična, njih pa se je strogo držal. Povdarjala se je „slovenska inteligencija", menda, da se pogreša v Matičnem odboru; al v odboru sedí 13 profesorjev, 4 učitelji, 7 doktorjev, nad 20 pisateljev; to pač je cvet „slovenske inteligencije"! In kje stojí zapisano, da odbor mora vse sam storiti, Matici vse sam biti? Če je res toliko mladih močí, zakaj ne gredó na delo? vsaj ne bi pisali brezplačno. Kdor ima kako javno opravilo, ne sme se ustavljati, da se dela njegova kritikujejo, marveč še potrebno je, da se kritikujejo; al kritika mora zidati pomagati, a ne razdirati, namesto „slabega" stvariti kaj boljega, ne pa nič delati in le zaničevati, kar drugi delajo; — le una je dokaz pravega domoljubja, ta pa nikakor ne.

S tem je bilo konec razprave o poročilu odborovega delovanja. (Kon. prih.)

Ozir po domovini.

Spomini na planine.

I.

(Dalje.)

Pa tudi tajnocvetek (kriptogamov) ni prazna ta planina.

Sežeš po praprotih, brez težave si lahko nabereš Asplenium viride, Phegopteris Dryopteris, Aspidium rigidum, montanum, lonchistis, aculeatum in Cystopteris montana.

Kogar mahovi veselé, si zamore tu poiskati: Preissia commutata, Aneura palmata, Gymnostomum curvirostrum, rupestre, Dydimon rubellus, Distichium capillaceum, inclinatum, Caratodon purpureus, Desmatodon latifolius, Barbula aciphilla, Bryum pallens, caespiticum, orthorhynchium, Meesea uliginosa, Bartramio Oederi, Pogonatum alpinum, Orthothecium intricatum, rufescens in še mnogo drugih.

Od lišajev si lahko odkruši od skalovja Verucaria plumbea, calciseda, Lecidea petrosa, jurana Lecidella goniophila, ochracea, Biatora rupestris, Callopisma ochraceum in druge; na tleh pa lahko pobere Lecanora subfusca var. bryonta, Cetraria juniperina in islandica (pljučnik *), katerega je posebno obilno pod rušjem ali cretjem (Pinus Mughus) in drugod; potem Thamnolia vermicularis, Cladonia gracilis, racemosa, alpestris in mnogo druzih.

Svojih ljubčekov, znaminimih žužkov in polžkov bivajočih na tej planini tudi ne smem pozabiti; vsaj nekatere naj naštejem, katere vselej, kedar tje gori zaidem, tako radostno poberam. Izmed velike družine štrkov (Carabici) živijo tu: Cychrus Schmidtii in rostratus, oba pod kamenjem in prvi prav pri vrhu Grebena. Nekoliko niže doli živi Nebria castanea in Carabus alpestris; še niže zlasti pri rušji se nahajajo pod kamni Licinus Hoffmannseggii, Feronia diligens, Jurinei, Welensii, Schmidtii, Ziegleri, Panzeri, Mühlfeldii, unctulata, Beckenhauptii; potem Amara spectabilis, montivaga; Treckus rotundipennis. Iz mnogobrojne družine rivčkarjev živijo tu: Otiorynchus pulverulentus, obsoletus, mastix, bisuliatus, nobilis (na cretji ali rušji) elegantulus, auricomus, na sleču (Rhododendron), auricapillus, aterrimus, plumipes in mnogo druzih.

Izmed polžkov je tu mnogoštevilno Helix Schmidtii in phalerata, prvi le pri vrhu, drugi pa po vsi planini. Potem se nahajajo še: Helix teucozona in var. ovirensis, Helix Ziegleri in sicer ta polž le zdolej pod kočo; in poslednjič Clausilia cerata, parvula, Bergeri, unguiculata var. granatina.

Ako človek po takem Božjem vrtu sprehajaje se, ima oči in srce odprte za prirodo, ne more se odtrgati od čudežev vsemogočnosti Božje, ker le preživo so mu v spominu lepe, pomenljive besede Zveličarjeve: „Poglejte cvetlice (lilije) na polji, kako rastejo: ne delajo in ne predejo; pa vam povem, da še Salomon v vsi svoji časti ni bil tako oblečen, kakor njih ena." Ogledovaje in premišljevaje vse to se mu budijo v srci besede prelepe pesmi Potočnikovega planinarja, da ves navdušen veselo zapoje:

Visoko vrh planin stojim,
V veselji rajskem tu živim,
Tam dol' ljudje prebivajo,
Veselje redko vživajo.
Prid vrh planin
Nižave sin!

In ves vtopljen v to rajsko radost hrepeni z Vodnikom sedečim na Vršacu:

Pod velikim tukaj Bogom
Breztelesen bit' želim,
Čiste sape sred' mej krogom
Menim, da že v neb' živim.

(Konec prihodnjič.)

Popotne črtice.

Spisal političen sitnež.

(Konec.)

Na Zidanem mostu zvem, da gre prvi vlak še le ob pol sedmih proti Ljubljani. Kaj tedaj početi? Štiri še ni ura, tedaj imam skoro tri ure še čakati. „Idimo v Radeče", mi velí notranji glas, „bomo vsaj tudi ta mikavni trg zopet enkrat površno ogledali."

Rečeno — storjeno. Zadenem svojo torbo na ramo in jo maham do broda, kjer me voznik spravi, ker sem bil sam in ne bi bil rad čakal, za dvojno plačo na ono stran.

Čez par minut sem v Radečah, ličnem trgu ob Savi. Ogledovaje to in ono stran sem kmalu na koncu in tu zagledam „komedijo", t. j. panoramo, v kateri je bilo boje namalano videti, kako se Srbi in Črnogorci s Turki tepó. Zunaj pa se je lesketalo še veliko dobitkov, za katere je vsak, kdor je plačal vstopnino, dobil eno številko. Al tudi take zapeljive obljube menda do Radečanov niso imele dosti vpljiva, ker so lastniki pred kočo zijala in dolg čas prodajali. Tudi jaz jih nisem hotel motiti v tej interesantni zabavi, ampak vkrenil sem v gostilnico, da bi se ohladil s pivom. Zašel sem v „kazino", vsaj sem to sklepal po tabli na zidu viseči, na kateri je bilo pod naslovom „Casino-Mitglieder" zapisanih več imen. Strahú bled prašam kletarico, če sem res v taki levovi jami, in se pripravljam izpiti pivo na dušek, potem pa bitro pobegniti. Al kletarica mi odgovorí: „Bila je tù res kazina, a zdaj ni več."

„Kako, da ne?" vprašam in postavim pomirjen le na pol izpraznjeni vrček nazaj na mizo.

*

---

*) Bohinjski mah je napačna beseda za Cetraria islandica, ampak pljučnik je prava, kajti tako imenujejo ta lišaj povsod na Gorenskem in tudi drugod. Med lišajem in mahom je precejšen razloček; lišaj ni mah in mah ne lišaj.

„Mi smo jim odpovedali, ker potem, ko so jeli sem prihajati, so se drugi ogibali gostilnice in mi smo imeli škodo, ker ti gospodje so le malo ali nič pili, drugih pa ni bilo.“

„Kaj vraga — si mislim — tedaj še tu v Radečah, razvpitem nemčurskem gnjezdu, spoznavajo ljudjé, da o zgolj nemčurjih ne morejo živeti! Da bi v tem spoznanji Ljubljančani kedaj došli vsaj Radečane, koliko bolje bi bilo za nje in za narodno stvar.“

Druzega mikavnega nisem v Radečah našel nič. Pač! Ko grem nazaj proti brodu, zagledam na pragu neke hiše — ne gostilnice — še precéj lično gospodično. Jaz bi se ne bil dalje brigal za to prikazen, da mi ne butijo nenadoma na uhó besede: „Die slovenische Sproch ist gemajne Sproch, muss sich schämen, wenn einer nit tajč konn.“

Ej vraga! Letí li to ná me? Nehoté postojim in se obrnem nazaj. A od kod bi me ta žival poznala? — Gospica se umakne nekoliko nazaj čez prag, a ne toliko, da bi jaz ne slišal še daljnih besedi: „Was mocht der Br..lj hier, dieser Esel?“

Res, ni več dvoma, da ta prijazni pozdrav veljá meni. Al do zdaj so na poti le pijanci me kot mirnega popotnika s psovkami napadali; kako da so tu že „nemške“ gospice tako izobražene, kakor drugje pri nas pijanci!

Po pravilu: „pijanca pusti pri miru“ zatajim vskipelo nevoljo, čeravno me je prav žgečkalo par primernih nazaj dati, pa koračim dalje. — Žalosten sad nemčurske kulture, ki je že nježno ženstvo tako popačil!

Dospevši nazaj na Zidani most si naročim po želji praznega želodca v restavraciji golaš, ker za drugo jed ni bilo več časa. Pa kak je bil ta golaš! Bojé so na polji pobrane šlebedre, če jih skuhaš, mečje in okusneje od tega, kar sem tù dobil za 25 kr., za vrček ($^1/_2$ litra) piva pa sem moral plačati 16 kr. Restavracija na Zidanem mostu mene že ne bo več videla, to prisežem!

Še ena se mi je tu pripetila, ki mi je še zdaj nerešena zastavica. Od Vidma do Zidanega mosta sem plačal 1 gold. 7 kr., od Zidanega mosta do Ljubljane pa le 94 kr. Od Vidma do Zidanega mosta je 6 ur hodá, pa me je vlak vlekel skoro 3 ure; od Zidanega mosta do Ljubljane pa je najmanj 14 ur hodá, vlak me je privlekel skoro v 2 urah. Kdo mi reši to zastavico in opravíči različno ceno vožnje, ker sem se vozil na obeh straneh z mešanim vlakom?

Dremaje skor celo pot bil sem kmalu v Ljubljani in potovanje moje bilo je končano.

Veliko o 3 tednih nisem obhodil, al doživel sem marsikaj, kar mi vedno v spominu ostane.

Končaje te potopisne črtice izrekam pa najtoplejšo zahvalo vsem častitim prijateljem in znancem, ki so mi s svojo vljudnostjo in gostoljubnostjo tako obilno pripomogli, da sem svoj namen, izvedriti si svojega duhá, po vsem dosegel. Prisrčna hvala vsem!

Mnogovrstne novice.

* *Zakaj se ljudje boljih stanov sedanji čas neradi* ženijo? — Profesor Schwicker na Ogerski politehniki v Peštu je na svitlo dal statistiko Ogerske dežele, v kateri kaže, da je čedalje manj ženitev med izobraženimi stanovi kakor pa med ljudmi nižih stanov, delavci itd., ki se ženijo brez premislika, s čim bodo rodovino svojo redili. Zakaj pa se ne ženijo izobraženci, razjasnuje prof. Schwicker tako-le: „Pisatelji in umetniki, profesorji in učitelji, uradniki in odvetniki, obrtniki in trgovci niso v stanu, ustanoviti si lastnega hišnega gospodarstva in zadovoljiti materijalnim zahtevam sedanjih žen, — zato je toliko neomoženih žensk v teh stanovih. Da pa je število neomoženih zmirom veče, krive so tudi ženske same. Pretirana potrata v obleki in pohišni lišp, neizmerne zahteve v društvenem življenji, nenasitljivi poblep po zabavah, pomanjkanje čednosti in sramote in pomanjkanje čutja za resnejše in uzvišene naloge človečanstva — vse to odvrača mlade ljudí od ženitev.

Ali ni prav taka tudi pri nas?

* *Električna osvečava mestnih ulic namesti plinove* (gazne) osvečave. Županstvu Dunajskega mesta se je predložila osnova, kako bi se celo mesto razsvitljevalo z električno svitlobo. Predlagatelj želi najprej narediti poskušnjo na ulici „Ringstrasse“. Ena svetilnica od druge bila bi 75 metrov saksebi. Pravijo, da bode ta razsvetljava bolja in cenejša od une s plinom. — V Petrogradu so jo neki že pred več časom poskusili, pa je neki svetloba tako huda, da so se konji plašili.

Zabavno berilo.

Brzda jezičnih žén.

Národna pesem iz Notranjskega; zapisal Josip Potepan.

Sem pridite tiste žêne,
K' zavolj jezika največkrat
Ste od svojih móž tepêne,
Jaz vam čem „arcnije“ dat'.

Dohtar sem prav imeniten
Za tiste hude možé;
Katera neče tepena biti,
Storí naj, kar vam zapovem!

K tem dohtarji enkrat pride
Ena prav žlahtna gospá,
In „arcnije“ ga poprosi
Za svoj'ga hud'ga možá.

Sè solzami je tožila,
Kako se pri nji godí,
Štir' cekine mu je obljubila,
Če možá jej ukrotí.

Dohtar pravi: „Vaša gnada,
Za to nobene „arcnije“ ni,
In nobena ne pomaga,
Ampak to vam govorím.

Vi ste mu dolžni molčati,
K' pride vaš gospod domú,
Ne smete mu nazaj jezljati,
Če boste vid'li, da je hud.

Gospá pravi: „Tega st'riti
Men' nikdar mogoče ni,
Da bi b'la kača na jeziki,
Jez mu povem, kar mu gré.

Potlej mi daje take vdarce,
Da sem črna kakor vrag;
Dajte mi „arcnije“ take,
Da bo moj gospod kroták.“

Dohtar gre, hitro nalije
En glažek frišne vodé,
In pravi: „To so copernije
Vam za hude možé.

Tá, ki jih bo nucat' tela
In bo mene ubogala,
Jez mislim, da ni mogoče,
Da b' kedaj tepena b'la.

Té vodé v usta vzemite,
Ko pride vaš gospod domú,
Če kaj vodé 'z ust vam uide,
Bo razjéla vso bradó.

Naredila bo take rane,
Da bo grdó videt' jih,
Da b' si kavke ino vrane
Lahko st'rile gnjezda v njih. *)

---

*) Akoravno so „Novice“ poslednja leta opustile pesme jemati v svoje predale in ako tudi ta pesem ni nikak biser národne poezije, vendar smo jo po Vaši želji natisnili svojim bralcem za kratek čas o predpustu. — Kolike vrednosti so biseri národnega pesništva za kulturno zgodovino slednjega naroda, to vé vsak izobraženec. Če je zatorej v Vaši okolici moči nabirati take stvarí in Vam to dovoljuje katerikrat čas, zbirajte národne naše poezije ostanke! Pošljete jih lahko tudi „Matici“, samo paziti Vam je pri nabiranji, da ne jemljete v svojo zbirko takih národnih proizvodov, kateri nimajo nikake estetične in jezikoslovne vrednosti. Med pesmijo in pesmijo je velik razloček, in ni vse, kar je staro, tudi vredno, da se ohrani. Vred.

Politične stvari.

Glejmo nazaj, da vidimo naprej!

Ob časih takih, ko se na socijalnem in političnem obnebji kažejo črni oblaki in nevarnost žuga, da resnico potlači laž, svobodo sila, civilizacijo pa barbarstvo in se pravica vkloniti mora meču, se misleči človek rad ozrè v preteklost in pri njej išče tolažbe, poduka in zaupanja za prihodnje čase. In res! Zgodovina svetá daje odgovor na vprašanja, ki jih vznemirjeni človek stavi na previdnost Božjo.

Tak čas je nastopil zdaj, ko so konference v Carigradu pri kraji. Meč in peró mirujeta za malo časa; al na tisoče in tisoče onih ljudí, katerim ni dano gledati v skrivne spletke onih, ki vladajo ljudstva, plahi pričakujejo odgovora na vprašanje: kaj pa bode zdaj?

Vsakdo vé in diplomati to najbolje vedó, da leta 1875. je na majhni zemljici, kateri je Hercegovina imé, na dnevni red se stavilo veliko vprašanje o prihodnosti 80 milijonov Slovanov Evropskih. Vsakdo vé, da tù ne gré za peščico Hercegovincev in Bosnjakov, — oni so le prednja straža temu, kar ima še le priti. — Ti junaki, ki se zoper Turško-Azijatsko barbarstvo niso vzdignili toliko za višo idejo svobode, kakor le za pravice človečnosti, so o prvem navalu Otomanov propali, pa se tudi sami ne morejo kmalu rešiti jarma silovitega, ker boj za svobodo nikdar nikoli ni bil že dognan v par letih.

Že dandanes pa je neprecenljive vrednosti to, da vzvišena misel o osvobodenji domovine je prešinila vsa srca Jugoslovanov, in da svetega plamena, ki je zdaj kvišku švignil, tudi potoki prelite krví ne bodo vgasnili. Ta prikazen je neprecenljive vrednosti; vsaj zgodovina vseh časov je živa priča, da bolja prihodnost prisije le onim narodom, ki se zavedajo, da so. Tako bilo je v stari Greciji, tako v Rimu, — tako je Amerika postala svobodna, tako Nemčija velika.

Najjasnejši dokaz temu pa daje nam današnja Grecija. Leta 1573., ko je Grecija z Venečani mir sklenila, postala je sužnica Turkov. Zibelka Evropske civilizacije propala je barbarizmu; cveteče dežele spremenile so se v puščave, vede in umetnosti prejšnjega časa so otrpnele. 300 let je Grški narod zdihoval pod jarmom krvoločnih Turških paš, ki so kot neusmiljeni vampirji njegovo kri pili. In vseh 300 let molčala je Evropa, držeča se pravila, ki so ga iznašli ljudstev tirani, da vladarjem propada sveta pravica, po kateri tudi legitimni sme z podjarmljenimi narodi gospodariti kakor z živino, ljudí moriti, mesta in vasí požigati, cele dežele razdevati itd.

Večkrat so učenjaki in odlični državniki svetovali, naj se Turek, kot sovražnik vsega kristjanstva, požene iz Evrope. Al brez vspeha! Glas blagega princa Evgena ostal je glas vpijočega v puščavi „svetih pravic vladarjev“, češ, da oni smejo človeka, če tudi je Božja podoba, vpotrebovati, kakor se jim zljubi.

Nemenljiva zasluga gre Ruskemu caru Petru Velikemu in carici Katarini II. o tem, da sta prva prodrla z blagimi misli človečnosti in pa konec storila onim idejam, ki so na sramoto celi Evropi vladale več stoletij.

Po inicijativi carice Katarine so l. 1774. hrabri Majnoti prikoračili s svojih hribov in pričeli sveti narodni boj, ki je pretrgama trajal nad 50 let, kajti še le 6. svečana leta 1833. je Oton Bavarski kot kralj Grški prijadral v Nauplijo.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 4. febr. — Ni nesreče brez sreče. Pisal sem ni davno, da se je vsled môče posul stari zid pri Kapucinskem vrtu (v južnem delu mesta). To priložnost je porabila mestna gosposka v razširjenje ulice, ki drži proti Tržaški cesti in sedanjemu pokopališču. Odstopili so Kapucini nekaj metrov vrta za 200 gold. in s pogojem, da jim municipij novi zid naredi. Včeraj se je to delo po dražbi oddalo. Ali glavno vprašanje je: Ostanejo li krasne 300letne ciprese? Korenike starih teh dreves namreč so zdaj razkrite — kake 2—3 čevlje nad cesto; med cipresami in cesto bi imel biti tlak za pešce. Komisija izvedencev ima razsoditi, ali bo mogoče, stari kinč mesta ohraniti in združiti ga s potrebnim razširjenjem vozne ceste. — O tej priliki sem slišal tudi, da ne bi imeli Kapucini nič zoper to, če bi jim magistrat sezidal nov samostan na starem pokopališči (kjer se ima sedanja kapela ohraniti in razširiti za dušne potrebe ondašnjega novega mesta, to je, za zdaj ulice proti železnici), proti temu, da bi mu samostansko oskrbništvo prepustilo sedanji samostan s prostornim vrtom, koder bi se lahko mesto širilo. Jez menim pa, da bi še bolj kazalo, čč. nune Uršulinarice tje doli preložiti, ker njihov preobširni labirint v srcu mesta odpiranje novih ulic zavira. Najspodobniše bi bilo gotovo, da bi prišla na sedanji pokopališčni svet kaka cerkvena naprava. — Ker sem že pri pokopališču, naj še povem, da je oddanje del za novo pokopališče že razpisano. — Prve 3 dni preteklega tedna so bile v poslopji grofinje Matilde Coronini-evke v Rabatišči prav primerne muzikalne in kemiške produkcije na korist Contavalli-evemu sirotišču na Gradu. Hrupni pozivi po oglih niso naznanjali teh produkcij; imelo je vse le bolj značaj zasebne družbe. Igrale in pele so se samo dostojne, resne, klasične reči. Udeležili so se godbe in petja med drugimi odlični gospodje in gospé izmed aristokratije. Med poslušavci je bil sosebno v torek večer cvet tukajšnje gospode in njej na čelu grof Chambord. Glumec, ki se je vse 3 večere sè svojimi kemijskimi studijami izkazoval, bil je g. grof E. C. Umetnije so bile originalne in jako mikavne. — Fabriškim delavcem v Stračicah se je delo in plačilo za eno tretjino skrčilo, ker dela zmanjkuje. — Pretekle dni so kazali tukaj nenavadno velikega delfina, ulovljenega v domačem morji — v Tržiču. Tehtal je 250 kil. To je dalo nekemu „Isonzovemu“ šaljivcu (!?) priložnost, sestaviti prav surovo in razžaljivo šalo — zadevajočo neko visoko osebo. Nejevolja po mestu zavoljo te pohujšljive breztaktnosti je bila občna. Vsled tega je „Isonzo“ svoj „dovtip“ popravil in preklical.

V Gorici 3. februarija — (*„Noviški“ dopisnik pro domo.* — Dalje.) V zadnjih 2 listih (4. in 5.) „Novic“ sem povedal, kakošnih pravil sem se jez sploh držal v svojih dopisih od leta 1870. do jeseni preteklega leta. Veliko reči sem namreč zamolčal, da nisem mirú kalil. Govoril sem rajši o mestnih zadevah, o laških domačih časnikih, o sklepih našega mestnega starešinstva; poročal o lokalnih dogodkih in vsakošnih malenkostih; govoril o vremenu (!) — samo da se nisem spuščal v notranje homatije naših politiških ali nepolitiških društev. Vse — zavoljo mirú, katerega sem se nadejal tem bolj, odkar je „Soča“ postala skrinja mirú in sprave. Ali — za-me mirú v tej skrinji — bilo ni, kakor bode razvidno iz naslednjih vrst. — Opisal sem v št. 4. in 5. „Novic“ samega sebe, spodobi se zdaj, da pojasnim, kako „Soča“ z „Noviškim“ dopisnikom dela. Popred pa naj še povem, da bi se jez gotovo ne spuščal v ta pojasnovanja, ko bi stale reči, kakor prej. Ali v najno-

vejši dobi se je naša domača „Pressleitung“ a spremenila. Vsled spravne pogodbe ima „Soča“ ali bi morala imeti tudi izmed nekdanjih voditeljev „Gorice“ svoje nadzornike, ki imajo pravico in dolžnost primerno uplivati na list. Za kakega uredniškega commis voyageur-ja, ali predale izpolnujočega pisca ali popravljavca bi se jez gotovo ne zmenil, pač pa imam in moram imeti za odgovorne vse tiste, ki so slogo in nje program naredili in katerih naloga je zdaj, program izvrševati. Saj tega vendar ne bodo gospodje trdili, da je bila sloga narejena le ad hoc, to je, za volitve, in da je postala po volitvah gegenstandslos. — Zdaj naj smem tedaj opisati samo najnovejše plemenite napade „Sočine“ na „Nov.“ dopisnika; kar je bilo prej, bodi pozabljeno. Ko sem bil jez (novembra meseca) oznanil in razložil izid vseh naših deželnih volitev — planila je „S.“ na-me, kakor da bi bil jez kriv njene blamaže. Troje psovk h kratu mi je v obraz zabrusila. Jez sem vse pohlevno v žep vtaknil in se ž njimi šalil. V nekem dopisu „iz Gorice“ je vtaknila moje (v Gorici obče znano) imé med svoje domače vesti, h katerim je pristojalo, kakor mački sedlo. Storila je to brez vsacega vzroka, brez vsake prilike, samo, ker me je hotela pri tukajšnjih merodajnih Lahih kompromitirati. Nek karakterističen naslov namreč, ki ga je bila pred meseci ona („Soča“) sama dala dozdevnemu voditelju našega municipija, položila je decembra meseca na jezik meni, kakor da bi bil jez kedaj tako imenoval dotičnega veljaka. Včasih spet zna „Soča“ celó velikodušna biti in me ne imenuje razločno v kaki zlobno izmišljeni obrekljivi vesti, ali g. vrednik sam je potem tako postrežen in vljuden, da ljudem dotično notico ustmeno tolmači. Najbolj mikavna pa je naslednja denuncijacija, katera bi bila jako prekanjena, ko ne bi stalo v sv. Pismu zapisano, da — mentita est iniquitas sibi (zloba je sama sebi zanjko spletla). Stvar je ta-le: Brž po občnem čitalničnem zboru je novi odbor položil na bralno mizo polo z vabilom, da naj bi gg. društveniki naznanjali svoje želje zastran časnikov, ki bi se imeli za novo leto naročiti. Dne 22. decembra preteklega leta zvečer sem našel jez že 5 — po nekem različnih, po nekem vjemajočih se — menjenj na poli zapisanih in 7 imen podpisanih. Največa navskrižnost je bila zastran vélikih Dunajskih dnevnikov. Z ozirom na prejšnje predloge in tudi z ozirom na vse, kar se je bilo že junija ali julija meseca pr. l. (glede na naročene ali nenaročene časnike) nasvetovalo, zapisal sem jez v naglici svoj nasvèt s temi-le besedami: „Volksfreund“ *) naj se opustí. Ker nimamo nobenega katoliško-političnega lista razen „Vaterlanda“, naj se „Grazer Volksblatt“ naroči; „Narrenschiff“ tudi, saj že tako malo stane. Kar se Dunajskih vélikih časnikov tiče, naj „Tagblatt“ ostane; stara „Presse“ pa je preveč borna in preočitno ministerialna. Znabiti bi bil kak „Fremdenblatt“ (stari ali novi) primeren, ali pa „Deutsche Zeitung“ sploh kak Weltblatt. Načelo nam bodi v vseh rečéh: Audiatur et altera pars. Saj nimamo tako oslabljenih nervov, da ne bi mogli prenašati svojim načelom nasprotnih glasov. Meni bi tudi „Neue freie Presse“ — ne gledé na nje Turkoljubnost — dobro služila v razvedovanje o raznoterih politiških etc. vprašanjih; saj ji verjamem, kar hočem. — „Narodni list“ naj se opusti. — Za „Alte und Neue Welt“ sem jez tudi. Tudi kak katoliško-ali cerkvenoznanstven časnik bi v slov. čitalnici pristojal. — Ker nam „Adria“ prinaša najnovejše telegrame in vesti iz Trsta, je „Cittadino“ nepotreben. Pač pa bi nam koristil Hermetovcev organ „Il nuovo Tergesteo“ — kot vladi nasprotni list. Sploh vse barve naj kaže čitalnična miza“. — Pozneje — tisti večer — ko smo se bili branja naveličali, pogovarjali smo se prijazno o časnikih. Bilo nas je 5—6 udov krog bralne mize, med njimi gosp. predsednik čitalnice, g. tajnik, dr. J. Tonkli, jez in drugi. Govorilo se je tudi o „N. fr. Presse“-i, češ, da prinaša največ tvarine, da smo jo med vsemi glavnimi liberalnimi listi najbolj vajeni (ker je v naši čitalnici ves čas, odkar izhaja; opuščena je bila še le meseca julija pr. l. zavoljo nje Turkoljubnosti). Nobeden omenjenih gospodov ni zoper „N. fr. Pr.“ ugovarjal, pač pa jo vsak imel za nekako „potrebno zlo“. „Fas est ab hoste doceri“ — to je bila menda, kakor moja, tako tudi vseh nazočih misel. Naslednje dni je odbor med drugimi časniki naročil tudi „N. fr. Pr.“ in v knjigi za pritožbe je en sam glas proti njej. (Podpisa ne morem brati). — To je tedaj faktum, iz katerega je „Soča“ skovala strupeno orožje proti meni — v večo slavo mirú in sprave. Prinesel je namreč „Vaterland“ 5. januarija t. l. (ako se ne motim) „poslano“, katero se ostro — in gotovo po pravici — huduje nad nekim protikršanskim Božičnim spisom v feuilletonu „Neue fr. Pr.“-e. Tega spisa ni nobeden izmed nas poznal — 22. decembra, ko smo se o „N. fr. Pr.“ menili. „Vaterlandov“ sestavek je bil voda na „Sočin“ mlin — voda da, pa tako močna in deroča, da ji je ves mlin podrla. Kako to namreč, da je „S.“ še le letos spoznala, da je „N. fr. Pr.“ protiverska? Ali ni bila taka, odkar izhaja — od 1. do današnje 4467. številke? Zakaj ni „Soča“ že prej protestovala proti njej? In je bil mar sl. odbor „N. fr. Pr.“ opustil iz vérskih ozirov? Je bila li „Soča“ skoz 4—5 let kaj boljša, kot Dunajska Turkinja? Ni li prežvekovala njene — prav njene vérske principe, posnemala njene verske tendencije, njen liberalizem? Veseli me, da se je „Soča“ spreobrnila vsaj v tem, da „N. fr. Pr.“-o izključuje — ne zavoljo Turkoljubnosti, ampak — zavoljo njene protiverske tendencije; žal pa mi je po drugi strani, da je samo v „Neue fr. Presse“-i to tendencijo zapazila. Vsi liberalni Dunajski listi so v tem enaki; drugi druzega premaguje. Jez bi bil prav zadovoljen, ko bi se „Soča“ vprla zoper vse židovske liste in samo katoliških zahtevala. Potlej spišem brž prvi „spravedljivi“ sestavek za — „Sočo“. — Sicer pa (če smem tako malo ponižen biti) menim, da sem zraven g. tajnika čitaln. tudi jez kolikor toliko pripomogel, da so se v prvo letos tri novi v katoliškem duhu pisani listi naročili, namreč: „Grazer Volksblatt“, „Alte und Neue Welt“ in „Narrenschiff“. — Zdaj pa dovolite mi, čč. čitatelji, vprašanje: Kaj se Vam zdi o takih napadih in njih nagibih v dobi „svetlobe“ in „omike“, v dobi „svobode“ in „napredka“? Jez nimam za danes reči druzega, ko to, da vsi našteti napadi prihajajo izpod plajšča — „Slogine“ in „Sočine“ „sloge“.

(Kon. prih.)

*) Pod novim uredništvom in odkar ni več Rauscherjev organ, je zgubil „Volksfreund“ skor vso veljavo. Dopisi iz naših krajev na pr. so vsi v uredništvu skovani. Pis.

V Dolini 5. sveč. — Te dni potikal se je po naši fari človek, čegar pravo ime je Janez Čadež, domá iz Tržiča na Gorenjskem, ki se je iz jako nesramnih namenov izdal za mojega očeta. Primoran sem zato, očitno razglasiti, da oni klatež ni v nikakoršni zvezi z manoj, tedaj je najmanj moj oče. Vse opravljanje njegovo je grda laž. Vsem pa, ki so se spodtikali „nad tem mojim očetom“, rečem z lahkim srcem, da pravemu mi očetu — hvala Bogu — ni treba slepariti ljudí. Toliko, da varujem svoje in svojega očeta poštenje.

Val. Aljančič, Dolinski kaplan.

Dobrepolje 28. pros. (*Javna zahvala.*) Sl. c. k. kmetijska družba je obdarovala Dobrepoljsko šolo za gar-

ituro prelepega, izvrstno izdelanega vrtnarskega orodja, a kar jej podpisani najsrčnejšo hvalo izreka.

Matija Hudovernik, učitelj.

Izpod Nanosa 4. sveč. (*Beseda za male občine.*) Ko e je v deželnem zboru lani debatiralo zarad zakona o edinjenji malih občin v velike, navedel je neki gospod izrek Amerikanca, ki pravi, da za pravo spoznanje slabosti kake postave ni nič boljšega, kakor to, la se vpelje. Če oni gospod ta prav pametni Amerikanski izrek po veliki njegovi vrednosti ceni, moral i bil nemudoma staviti predlog: naj se že obstoječe velike občine povprašajo: kako so zadovoljne s tem, da o velike in kake koristi da vživajo? Večina njih, ako e vse, izrekle bi se bile proti onemu zakonu ter dokazale ničevost in slabost njegovo. Ako se to kaže e tam, kjer se je v prvem začetku združenje malih občin v velike prostovoljno učinilo, kaj bi še le bilo, o bi se oni zakon s silo postave vpeljal? Zato milim, da se to ne bode nikdar zgodilo. Mi v naši Hrenovski občini nismo s tem, da smo se zedinili, nikakor adovoljni bili. Stroški so vedno veči, katerih poprej še oznali nismo, a koristi nikakoršne nimamo. Ni toraj uda, da je čedalje veča in občna nevolja zaradi nepotrebnih stroškov v veliki občini. Že pred leti naprosila se je prošnja z obilimi podpisi, da bi se zopet razdružili, al obležala je zarad neke malomarnosti n pa odsvetovanja nekih viših gospodov, ki so trdili, la bode to brezvspešno, ter zaspala v občinski pisarni. A zarad tega se niso občinarji oplašili. Pri občinski eji, katera bila je 23. dne u. m., sklenilo se je enoglasno, krepko delati na to, da se zopet razdelí velika občina v prejšnje male. Letos poslanec Vesteneck, e hoče resnico govoriti, ne bode mogel trditi, kakor lani, da vse velike občine so zadovoljne s svojim zedinjenjem. V svesti pa sem si, da nas bodo še druge velike občine v tej zadevi posnemale.

Iz Ljubljane. (*Iz odborove seje družbe kmetijske*), ki je bila pod predsedstvom barona Wurzbacha 4. dne . m., poročamo sledeče: Nekaterim občinam, ki so vodnjake dodelale, se izplača druga polovica podpore; nekaterim se podaljša obrok za izdelovanje, še drugi se bodo ogledali, predno se izplača podpora. Prošnje nekaterih šol za podelitev sadnega drevja itd. se niso mogle vslišati, ker družba nima več denarja za to; cepičev pa dobí šola v Nemški Loki; prošnja Postojnske šole se napoti na c. kr. gozdni inspektorat. — Odpis c. k. deželnega predsedstva, da v subvencijskem odboru družbe kmetijske bode vprihodnje c. kr. deželno vlado zastopal vladni svétnik pl. Fladung, je bil na znanje vzet. — Prošnji občine Borovniške, da bi se jej enkrat poslal popotni učitelj prof. Fr. Povše, se bode zadostilo, ako sl. ministerstvo ugodno reši vlogo družbe kmetijske. — Deželni vladi se nasvetuje, naj se občini Kočevski Reki (Rieg) podelí pravica 2 sejmov. — Dopis g. K. Lukmana, da rad pride na razgovor zarad gozdnih in pašnih homatij na Gorenskem, se je na znanje vzel. — Prošnji občine Skrad na Hrvaškem za pripomoč o nakupu dobrih plemenskih bikov se bode vstreglo. — Posvetovanje o načrtu postave za zložbo zemljišč se bode začelo tako, da posebni odsek, obstoječ iz gosp. barona Wurzbacha, gosp. Šolmajerja, dr. Poklukarja, dr. Abačiča in dr. Bleiweisa, najprej osnuje načrt, kako se bode postopalo o tem važnem delu. — Gosp. Fl. Skaberne v Novem mestu in gosp. prof. Vil. Zupančič v Ljubljani, gosp. France Babnik, posestnik v Bzoviku, in gosp. Janez Baje, posestnik v Višnjah pri Vipavi, so bili za ude sprejeti.

— (*Čebelarsko društvo*) je 23. dne u. m. imelo svoj občni zbor, katerega se je vdeležilo 14 udov. Predsednik gosp. župnik Jerič je po pozdravu družbenikov objavil račun od leta 1876., iz katerega je bilo razvidno, da je društvo konec leta 1875. imelo 715 gold. 23 kr. primanjkave pod predsedstvom bar. Rotschütza. Ker pa je tudi društvo njemu nekaj na dolgu, je zbor ukrenil, naj se ta stvar pobota. — Dr. Abačič poroča, da bivši čebelar Portman v Metliki onih 100 gold., ki jih je po prošnji naravnost presvitlemu cesarju predloženi dobil od ministerstva kmetijstva, ni tako porabil, kakor je obetal. — Dalje se je ukrenilo, da družbeniki ne dobivajo v prihodnje panjev za polovico cene, ampak da jih plačajo po polni vrednosti. — Zbor je za častne ude imenoval: nadškofa Mihajloviča v Zagrebu, barona Arthura Hohenbrucka, ministerskega svétnika na Dunaji, barona Kar. Wurzbacha, predsednika družbe kmetijske v Ljubljani, viteza Gutmansthala v Dvoru, in gosp. Karola Galeta v Bistri; — družbi kmetijski Kranjski pa pošlje čebelarsko društvo zahvalno pismo za 200 gold., ki mu jih je ona lani iz svoje subvencije odstopiti blagovolila. — Družbenikov šteje društvo zdaj 256. — Pri tem zboru je bilo nekoliko novega čebelarskega orodja razpostavljenega.

— (*Iz seje deželnega odbora 3. svečana.*) Na znanje se je vzel dopis deželne vlade, da je ministerstvo za nauk in bogočastje z odpisom od 4. januarija t. l., št. 17.084 gledé na sklep Kranjskega deželnega zbora leta 1876. dovolilo, da se učitelji ljudskih šol, kateri že zdaj 15 let učiteljsko službo zadovolilno opravljajo, smejo brez spričala sposobnosti za učiteljstvo definitivno v učiteljske službe postaviti, ako so si po prejšnjih določbah za učiteljskega pomočnika ali podučitelja potrebno spričalo pridobili. — Sklenilo se je, da se razpiše oddaja nemškega gledališča za leto 1877/8. — Zastran tega, da se deželna postava od 3. januarija l. 1869. o osnovi velikih (glavnih) občin ne izvrši siloma, dokler se sedanja politična uprava ne prenaredi, je deželni odbor sklenil, prihodnjemu deželnemu zboru poročati in primerne predloge staviti.

— (*Valvazorjeve knjige 3. zvezek*) se je ravnokar razposlal. On šteje 8 krasnih slik, namreč: glavno Hrvaško mesto Zagreb, Vihič, Serinvar, Kaniža, Siget, Virovitica, Petrinia in Sisek. Vseh podob v prvih treh zvezkih je toraj zdaj 35. Priznaval bode gotovo vsakdo, da so slike krasne in da si v tem obziru soizdajatelj gosp. Vinko Novak, ki slike risa, pridobiva posebne zasluge. — Tretji zvezek prinaša začetek XII. Valvazorjeve knjige, katera obširno in živahno poroča o velikih, stoletja trajajočih bojih Jugoslovanov zoper krvoločne Turke na Hrvaški zemlji, katero so s svojo najboljšo krvjo napojevali tudi Kranjci, in sicer v prvi vrsti med vojskovodji. Zgodovina Hrvatske in Kranjske je v tako ozki zvezi, Valvazor za zgodovino sosednjih deželá, zlasti Hrvatske, pa tako prevažnega pomena, da smo si v svesti, da bodo tudi vsi naši bratje na jugu in še posebno Hrvatje prav radi segli po tej kroniki, ki si jo zdaj vsakdo prav lahko omisli za jako majhno ceno. Izhaja namreč Valvazorjeva kronika, kakor smo že poročali, v Blaznikovi tiskarni v Ljubljani po dvakrat na mesec, in sicer zvezek po 50 krajc.

— Mnogoletni renomè, ki ga ima čitalnična slovesnost Vodniku v spomin, potrdil se je sijajno tudi letos. Zbralo se je toliko častiteljev in častiteljic njegovih, da je bila dvorana premajhna. Prvi del zabave, to je, deklamatoričnoglasbeni, odlikoval se je po deklamaciji gosp. prof. Wiesthalerja, po pesmah gospice Marije Orelove, po čveterospevu gospic M. Orelove in P. Namretove in gospodov V. Valente in A. Stöcklna, in pa po dveh zborih naših gospodov pevcev, — drugi del

pa, ples, je bil tako krasen, da se sme imenovati prvák vseh letošnjih tukajšnjih balov. Gostilničar Tanko tudi je zaslužil pravično pohvalo. — Konec pustu bo pustni torek naredila že od davno slavnoznana maškerada „Sokolova“.

— Gosp. Ferdinand Schmidt, tukajšnji slavnoznani entomolog, je Ljubljanski realki daroval zbirko blizo 16.000 različnih žužekov, naravoslovskih knjig v 374 zvezkih in 282 snopičih in pa en mikroskop (drobnogled) posebno izvrsten.

— *Gosp. Leopold Klinar*, poslednjič vrednik škofijskega lista Ljubljanskega, je včeraj umrl pri duhovnem bratu svojem v Novištifti poleg Sodražice, še le v 38. letu svojem. Bistrega uma, izvrsten pevec, prijazne obnaše bi po pravem in modrem vodu storil bil lahko mnogo cerkvi in domovini na korist. Zapleten v glasovito dogodbo škofijsko je lani imenovan bil tudi v „Novicah“, katere pa sedaj po sporočilu, da je ranjki pred smrtjo prosil, naj med prej med seboj dobrimi gospodi stori se po pravilu: „odpustite, in vam bo odpuščeno!“ s prizadetimi gospodi rekó: Priporočen bodi v blag spomin!

— (*Koliko beraških zakonov*) bo zopet letošnji pust rodil, kaže to, da deželni odbor mora, po nesrečni postavi vezan, dajati mnogo ženitvanskih oglasnic, ki se jih po pravici branijo dati župani, kateri poznajo beraške ženine in neveste.

— (*V jetnišnici na gradu*), katera mestnim rokodelcem in obrtnikom veliko zaslužka jemlje, so začeli, kakor slišimo, tudi konje podkovati! Radovedni smo izvedeti, kateri „kovaški mojster“ na gradu ima postavno pravico zato?

— (*Slovensko gledišče.*) Sinoči se je igrala resna igra „Deborah“ jako dobro, a v zeló prazni hiši, v nedeljo pa ima priti na oder že znana po gosp. Alešovcu dobro poslovenjena burka „Čevljar — baron“ z godbo in petjem, v kateri se posebno gosp. Kajzelj odlikuje.

— Zadnji naš list zasegla je zopet roka državne policije zarad dopisa iz Istre, ki popisuje, kako se ondi Slavenom godí. Gledé na nenadno to konfiskacijo, ki je izmed 5 listov letošnjega leta zadela kar 2, piše se nam iz Hrenovic, da je vzročilo občno začudenje, kako da se more kaj tacega pripetiti „Novicam“, ki tako prevdarno in mirno razkladajo težave slovenskega ljudstva.

— (*Poziv na nabiranje dobrovoljnih prineskov za Bosnjake, ki so pribežali v vojaško granico*), nam je poslal iz Zagreba gosp. Ilija Guteša v imenu odborovem, ki milo toži, da ubogi siromaki nimajo ni hrane, ni obleke, ni stanovanja, na kratko rečeno, nimajo nič. Avstrijska vlada dovoljuje jim sicer pripomoči, a ta ne zadostuje, začuvati mučenike pogina. Zato obrača se odbor do znanega človekoljubja Slovencev, naj kolikor moč prihitijo na pomoč nesrečnikom; vsak tudi majhen darek z zahvalo sprejemajo vredništva „Obzora“, „Nar. Novin“ in „Agram. Zeit.“ v Zagrebu. Naj bi ta glas iznova našel pot v srca vsega slovenskega naroda!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Dve dogodbi imamo danes našim bralcem naznaniti, ki v svojih posledkih utegnete biti neizmerne važnosti za notranjo in vnanjo politiko Avstrije. Prva dogodba je ta, ki se je 30. dne u. m. pripetila v zbornici poslancev tukaj, — druga, ki jo je telegram 5. dne t. m. prinesel iz Carigrada in jo bralci naši beró zdolej.

30. dne u. m. je 34 poslancev državopravne stranke (med njimi tudi par liberalcev) stavilo d ministra pravosodja interpelacijo: „ali se je pričela sod nijska preiskava zarad kazni vrednih dejanj, k jih popisuje knjiga: „Das Ministerium Lasser, genann Auersperg“ (ministerstvo Lasserjevo, imenovano Auer spergovo“)? in če se je preiskava opustila, kakošn vzroke ima vlada, da tega ne storí? Interpelacij razklada bistvene škandale, o katerih navedena brošu rica, natisnena v Lipskem, govorí, da so se od dôbe glasovitega „chabrusa“ na Českem godili ob času de narnega švindeljna noter do „kraha“ (poloma) pred očmi ministerstva, in navaja §§. kazenske postave, pod katere spadajo popisana dejanja, ako so resnična, kakor brošura trdi, ter sklepa s sledečimi besedami: „Taki dogodki vznemirjajo ljudstvo, rušijo kredit Avstrije v domačih in vnanjih deželah in škodujejo veljavi vladni, ker spodkopavajo temelj državi, namreč zaupanje v njegovo pravosodje.“ — To interpelacijo so podpisali poslanci: Wörtz, Bärnfeind, Barbo, Brader, Brandis, Fandrlik, Ganzwohl, Graf, Greuter, Gudenus, Harant, Herman, Hohenwart, Karlon, Kusy, Lienbacher, Meznik, Mildschuh, Nabergoj, Pfeifer, Pflügl, Pražak, Schrems, Srom, Sternbach, Valussi, Vitezič, Vošnjak, Walterskirchen, Weis-Starkenfels, Weber, Zeilberger, Čock.

Minister pravde dr. Glaser je odgovoril na to interpelacijo, da po mnenji vlade se ne sklada s položajem ministra pravde, da se postavi na mesto državnega pravdnika, še manj pa je nalog njegov, da iztražuje objave časnikov, zato predloženo interpelacijo hoče izročiti c. kr. državnemu pravdništvu Dunajskemu v postavno uradovanje. S pravo-klici interpelantov je bil sprejet ministrov odgovor. — Tako utegnemo skoro doživeti škandalozno tožbo, še bolj velikansko memo Offenheimove, ker omenjena brošura navaja hipotekarno, kreditno in predujmovno banko in prvo Avstrijsko hranilnico na Dunaji v zvezi z zloglasnim chabrusom. Da bodo vsake vrste osobe vsled te interpelacije, ki, kakor „Agramer Presse“ pravi: „Klauen und Zähne hat“, prišle na javni oder tožbe, to se že po tem misliti more, da noben ustavoversk časnik, razen „Deutsche Zeit.“, ni objavil cele interpelacije.

Novice iz Turškega in o Turških zadevah. **Veliki vezir Mithad-paša je odstavljen, na njegovo mesto je prišel Edhem-paša** — to je novica, ki je svet pretresla. Z Mithad-pašo vred je padlo tudi ministerstvo in nastopilo drugo — staroturške barve. Gotovo je, da je Mithad padel zavoljo svoje „ustave“, ki je Turkom preveč krščanska. Njegov naslednik, Edhem-paša, je Turek stare korenine, bil je nekdaj Turški poslanec v Berolinu, pa nikakor priljubljen. Izvolitev njegova bo mrzla ploha za Evropo, ki bo zdaj menda vendar spoznala, da s Turkom se z lepo ne dá nič opraviti. Res poročajo že telegrami z Dunaja, da bo zdaj Avstrija v zvezi z Rusijo marširala v Turške dežele napravit mir in red. — Pogojevanje s Srbijo zarad mirú se je, kakor poročajo telegrami z Beligrada, razbilo, ker je Srbija odločno zavrgla tirjatve Turške o razrušenji svojih trdnjav, razpustu vojske itd. Mithad-pašo so prekucnili stari Turki, ki se držé trdno korana, kateri jim je edina državna ustava. Zdaj, ko so ti na krmilu, bo pač nehalo pogojevanje in govoril bo meč. Kake nasledke pa bo ta prekuc v Carigradu imel, tega danes Evropa še ne vé.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.